

La banca (im)possible

En només un mes, des de l'anunci de la fusió freda de CAM i Cajastur fins a l'esclat de la notícia que Bancaixa quedava en mans de Caja Madrid, s'ha esvaït el somni moltes vegades perseguit de dotar el País Valencià d'una entitat financera amb prou volum per a parlar de tu a tu als seus competidors i convertir-se en un drenatge per a l'economia valenciana. El País Valencià ha passat de tenir dues entitats que ocupaven el tercer i el quart llocs del rànquing de caixes, a lliurar les dues entitats a mans de Caja Madrid i Cajastur. Sengles operacions dilueixen el poder d'influència i l'ascendent que l'economia valenciana podia aspirar a tenir. I –cosa que és pitjor– deixen en suspens les possibilitats de finançament de projectes d'estricta obediència valenciana.

Aquesta no és, amb tot, la primera ocasió que el País Valencià perd l'oportunitat de dotar-se d'una gran entitat financera, adient amb el seu dinamisme econòmic i comercial. La primera ocasió fou a la dècada dels 60 del segle XIX, quan un grup de prohoms encapçalat per Josep Campo van crear un model de banca pionera; la segona fou la compra del Banc de València per part d'un grup de financers, encapçalats per Ignasi Villalonga. Ni en l'un cas ni en l'altre, el projecte no reeixí i, totes dues vegades, els capitals que ho intentaren, per circumstàncies diferents, acabaren escolant-se cap a Madrid.

“Els processos de modernització de CAM i Bancaixa, amb Juan Antonio Gisbert i Emili Tortosa, presidents de l'una entitat i de l'altra, podrien haver donat peu a una gran entitat”, diu el catedràtic de la Universitat de València Vicent Soler, que creu que avui “no té sentit diferenciar entre bancs i caixes” perquè “aquests darrers anys la incorporació de la cultura bancària en les caixes ha estat total”. “Ací ha hi hagut tres ocasions de crear una banca pròpia forta. I no ens n'hem sortit. Això és un drama històric”, sentència.

Sense fusió entre CAM i Bancaixa, s'esvaeix el somni de crear una gran caixa d'estalvis autòctona. Aquest és el tercer intent frustrat de crear una banca valenciana d'alta volada. Ho havien intentat el prohoms Josep Campo, amb la seua Societat Valenciana de Foment, i el financer Ignasi Villalonga, amb la compra del Banc de València. També aleshores l'enlluernament per Madrid s'hi interposà.

Del ferrocarril a l'immobiliari.

Com apunta Vicent Soler i explica la catedràtica de la UV Clementina Ródenas al llibre *Banca i industrialització. El cas valencià 1840-1880* (3i4), no és pas la primera ocasió que el País Valencià veu com s'esvaeix el seu poder financer. Ara fa 144 anys, una crisi amb punts en comú amb l'actual va arrasar les dues principals entitats de crèdit, la Societat Valenciana de Foment (creada el 1846) i el Crèdit Mobiliari Valencià (1858). Aleshores, com ara, una crisi sobrevinguda, unida al pes excessiu d'un determinat actiu, van sentenciar

la Valenciana i el Crèdit, tal com eren coneguts. Si avui ha estat la bombolla immobiliària que ha debilitat la posició de CAM i Bancaixa i les ha deixades a mans de Cajastur i Caja Madrid, aleshores fou l'aposta pel ferrocarril i per la construcció del port del Grau que propicià la desaparició de les entitats financeres autòctones. “Aquell episodi va tenir molts punts en comú amb l'actual”, assegura Jordi Palafox, també catedràtic de la UV.

Aquells fets es remunten a la dècada dels 50 i 60 del segle XIX i van íntimament relacionats amb les falses expectatives de negoci que despertà la construcció i l'explotació de les línies ferroviàries. De primer a Barcelona i després a Madrid, el negoci del tren havia fet via, de manera que un grup de prohoms valencians van decidir d'implicar-s'hi. L'any 1852 crearen la Societat de Ferrocarril, a través de la qual volien dur endavant aquella empresa. L'objectiu era unir València amb Almansa i Tarragona. Per tal de finançar-se, la Societat de Ferrocarril va recórrer a la Societat Valenciana de Foment, una entitat de banca mixta que, a la pràctica, compartia propietaris amb la Societat de Ferrocarril. La promesa d'un Eldorado ferroviari va propiciar que, en poc de temps, el 80% de la cartera d'inversió de la Valenciana de Foment estiguera compromesa en els ferrocarrils. Els ous, com ara, s'havien ficat tots a la mateixa cistella.

No passà pas gaire temps abans no se certificara que aquella inversió era ruïnosa. L'explotació de les vies era lluny d'oferir la rendibilitats que els promotors havien promès. Això, afegit a la gran crisi bancària del 1864-1866, va originar la fallida de la Valenciana de Foment. El pànic s'instal·là a la ciutat i pocs mesos després menà a la desintegració de la Societat de Crèdit Valencià, que havia estat promoguda per un grup d'industrials seders, banquers i comerciants. El catedràtic Vicent Soler es lamenta per la desaparició d'una banca que, a parer seu, fou “pionera”. “La primera banca comercial moderna va ser la valenciana, abans que la madrilenya i la basca. Allí hi hagué un inici de cultura bancària que, per raons extrabancàries i per la concentració de

riscos en el ferrocarril i el port, se'n va anar en orris". L'any 1960, poc després d'aquell episodi, Josep Campo, home sobre qui gravitaven pràcticament totes les iniciatives financeres i promotores de València, d'on arribà a ser alcalde, marxà a Madrid.

El banc dels valencians? L'altre gran intent de dotar el País Valencià d'una banca pròpia fou l'any 1927, quan un grup de financers encapçalats per Ignasi Villalonga van comprar el Banc de València. Malgrat el seu nom, l'entitat havia estat fundada l'any 1900 per Carlos Tartiere, un empresari i promotor asturià. Durant els primers anys de vida, el Banc de València es limità a ajudar en la comercialització de l'arròs i l'oli i després va entrar en un període d'esmortiment. L'any 1927 Villalonga acudí a l'abordatge del banc envoltat de cognoms il·lustres: Boluda, Civera Martínez, Mayans, Simó... Com va deixar escrit Ernest Lluch, eren "taronjaires, sí, però també fariners i comerciants d'importació en general, industrials, vinaters, electricitat, tramvies i serveis urbans". L'objectiu que perseguia Villalonga –l'home que va voler traslladar el model nacionalista i burgès de Catalunya i el País Basc al País Valencià– era de posar els fonaments i consolidar un model de banca moderna que atenguera els interessos d'aquell col·lectiu. Com ell mateix va manifestar, al País Valencià li calia un banc valencià "fort, comercial i de negocis, que seria l'exponent de la capacitat dels nostres capitalistes". A partir d'aquell moment, com ha apuntat Clementina Ródenas, "a banda del seu interès pel comerç d'exportació agrícola, el Banc de València es comporta com els grans bancs mixtos espanyols des de la seua política d'expansió, mitjançant sucursals i l'absorció d'altres bancs, fins a la seua inversió en fons i obres públiques".

Amb tot i això, aquell intent de crear un empori financer com el que s'anava bastint a Bilbao o Santander el va esguerrar ben prompte la guerra civil espanyola. A la dècada dels 40, Villalonga, com havia fet Campo, se'n anà a Madrid, una fugida que, segons Soler, resultà "traumàtica". "Amb la dictadura, s'instaurà un règim molt centralista, molt nacionalista espanyol. Qualsevol

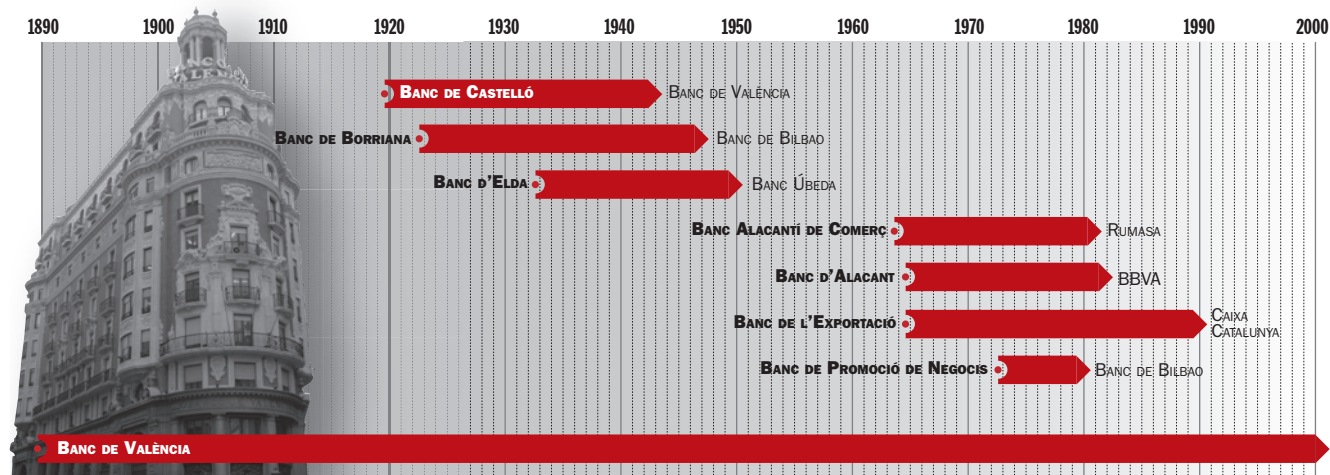

La seu del Banc de València és a la confluència dels carrers de les Barques i Pintor Sorolla.

home de negocis era conscient que des de la perifèria difícilment es podien fer negocis", addueix. Des de Madrid, i a partir del 1940, capitanejà el Banc Central, que després de la guerra presentava una situació de fallida tècnica. Villalonga arrossegà fins allí alguns dels financers valencians que formaven part de l'accionariat del Banc de València, els quals constituïren un *holding* amb les participacions de totes dues entitats. La

conseqüència d'això fou nefasta per als valencians. "En lloc de sucursalitzar el Banc Central al Banc de València, es va sucursalitzar el Banc de València al Banc Central", explica Soler. El resultat va ser que el pes financer de València tornà a ser secundari. El Banc no retornà a mans valencianes fins que Bancaixa no va comprar el 24,24% de les participacions i se'n féu accionista majoritari.

L'aparició i la desintegració de la banca valenciana al segle XX

En negreta, el nom del banc. En caràcters normals, l'entitat on s'ha integrat cada banc.

La incapacitat de dotar-se de bancs potents ha provocat que el pes financer del País Valencià se'l carreguen en bona mesura les caixes d'estalvis. Les xifres ho certifiquen: de les 4.147 oficines d'entitats financeres en territori valencià, 1.699 corresponen a bancs, és a dir, al voltant del 40%. I d'aquestes 1.699, només 253 pertanyen al Banc de València, la qual cosa dóna idea fins a quin punt el País Valencià ha estat un territori propici per a l'expansió de sucursals foranes.

Per exemple, entre el 1920 i el 1923 van sorgir tres entitats, els bancs de Castelló, Borriana i Elda (vegeu gràfic), cap de les

quals no va superar el quart de segle de vida. També a la dècada dels 60 i 70 sorgiren diverses iniciatives que, tanmateix, no van arribar a superar l'intens procés de reestructuració i absorcions que tingué lloc en aquell període. El desert bancari -amb l'excepció del Banc de València- ha provocat que tradicionalment el pes de les caixes valencianes en el conjunt de l'economia haja estat molt més important que no en el sector bancari. El 2006, mentre les caixes tenien una quota de mercat que arribava a l'11% de l'actiu total de les caixes d'estalvis de l'estat espanyol, la banca valenciana, monopolitzada pel Banc de València, n'ocupava una quota de només l'1%.

El casament impossible. La tercera gran ocasió de dreçar un gran grup financer ha anat covant-se des de final de la dècada dels 80, quan s'engegà el procés de concentració de les petites i mitjanes caixes d'estalvis existents fins aleshores. La Generalitat Valenciana, llavors encapçalada pel socialista Joan

Lerma, ho intentà, com també el seu successor, Eduardo Zaplana, però les reserves de la CAM van impedir una unió amb Bancaixa. Per a Jordi Palafox, en tots aquells intents, com en el darrer de Camps, va sobrar "miopia i supèrbia". "Els polítics d'ací es pensen que una caixa d'estalvis és com el departament

d'una conselleria, on impera l'ací mane jo". Quant als informes que apuntaven als costos que hauria provocat una fusió, Palafox ho veu clar: "La fusió CAM-Bancaixa era molt cara, però amb poder polític es podia haver aconseguit."

Violeta Tena

Si ets subscriptor i te'n vas de vacances a l'estiu i vols rebre **EL TEMPS** totes les setmanes. Telefona'ns al 902 131 025 i comunica'ns l'adreça on vols rebre la revista aquest estiu. (Ens ho pots comunicar fins el 20 de juliol)

EL TEMPS

És Temps de Vacances